

عنوان: نقش معلمان در بهبود مهارت خواندن دانشآموزان دوره اول ابتدایی: مطالعه پدیدارشناسانه

علی حسینی خواه^۱، مسعود گرامی پور^۲، حسین قاسم پور مقدم^۳، اعظم حمیدی نصرآباد^۴

اطلاعات مربوط به مقاله

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تعیین نقش معلمان در بهبود مهارت خواندن دانش آموزان دوره اول ابتدایی است. این مطالعه با رویکرد کیفی از نوع پدیدارشناسی و با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساختارمند با تعداد ۱۶ اطلاع رسان با روش نمونه گیری هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری صورت گرفت و با استفاده از کدگذاری باز و محوری انجام شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار atlas. Ti شناسایی پنج مقوله اصلی به نام دانش تخصصی، ارتباطات و رضایت شغلی، آشنایی با عناصر برنامه درسی و پدآگوژی، صلاحیت رفتاری، قدرت کاربری ماتیک و تفکر زیربنایی معلم منجر گردید. نتایج نشان داد توجه به مقوله های استخراجی از نظر معلمان به منظور بهبود مهارت خواندن دانش آموزان دوره اول ابتدایی لازم و ضروری است.

کلید واژگان

نقش، بهبود، معلمان ابتدایی، دوره اول ابتدایی،
مهارت خواندن، پدیدارشناسی

^۱. نویسنده مسئول: استادیار گروه آموزشی برنامه ریزی درسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران h.ali@khu.ac.ir

^۲. دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

^۳. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

^۴. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، پردیس خوارزمی تهران، ایران. مقاله مستخرج از رساله دکتری خانم اعظم حمیدی نصرآباد

مقدمه

مفهوم ارتقای حرفه ای معلمان از اواسط قرن بیستم و با ضرورت یافتن اجرای اصلاحات در نظام آموزشی، پدیدار شد. هدف اساسی توسعه حرفه ای، افزایش کیفیت معلمان برای ارائه آموزش اثربخش به دانش آموزان است (خوشی، ۱۳۹۴). توسعه حرفه ای با برخورداری از ظرفیت تفکر عمیق و انتقادی معلمی درباره اهداف و ارزشهای آموزشی و برنامههای درسی می‌اندیشد، مشتاق ایجاد انگیزه و تشویق تک تک دانش آموزان است و پیشرفت و نیازهای یادگیری هریک از دانش آموزان را به معنای وسیع می‌سنجد (مرادیان، ۱۴۰۰).

در آموزش و پرورش به هیچ تحول علمی یا نوآوری مطلوب نمیتوان دست یافت مگر اینکه پیشایش در شیوههای کاری معلمان به عنوان کارگزاران واقعی، تغییرات مناسب به وجود آید. رمز سلامت و بالندگی نظامهای تعليم و تربیت را باید در سلامت، رشد و بالندگی معلم جستجو کرد (دائی زاده، ۱۳۸۷). برخی پژوهشها نشان داده اند که تلاش معلمان برای رشد قابلیتهای حرفه‌ای با عملکرد تحصیلی دانش آموزان رابطه معناداری دارد (ریشت و همکاران، ۲۰۱۱). یکی از موضوعات یادگیری که باید یک معلم با صلاحیت و حرفه‌ای به آن توجه کند یادگیری خواندن می‌باشد که یکی از ارکان زبان آموزی است. مهارت خواندن یکی از مهمترین نیازهای یادگیری دانش آموزان در زندگی امروز است. مشکلات زبان می‌تواند زمینه ساز مشکلات شدید یادگیری تحصیلی باشد (اسماعیلی بزری، ۱۳۹۱).

یکی از دغدغه‌های اصلی و فraigیر معلمان در دوره ابتدایی برخورد با دانش آموزانی است که علی رغم هوش و انگیزه از نظر توانایی درک مطلب و مهارت ترکیب و تلفیق عبارتها و مفاهیم در لایه‌های عمیق‌تر یادگیری دچار مشکل هستند و این مشکل نه تنها درس زبان فارسی بلکه سایر دروس را نیز تحت تأثیر قرار داده است. اگر معلمان بتوانند مهارت خواندن را در دانش آموزان ارتقا دهند فرآیند یادگیری را در همه زمینه‌ها فراهم می‌سازند. از طرف دیگر مطالعات زیادی نیز در سطح بین المللی به سنجش پیشرفت سواد خواندن (پرلز) می‌پردازند که متاسفانه همواره تایج ضعیف دانش آموزان ایرانی را در خواندن مذکور شده‌اند (کبیری و همکاران، ۱۳۹۶). به نقل از صالحی و همکاران (۱۳۸۸) یکی از دلایل افت شدید دانش آموزان ایرانی در آزمون بین المللی پیشرفت سواد خواندن، شیوه‌های تدریس ناکارآمد در مدارس ایران است. (سلسبیلی ۱۳۸۹) دانش آموزان نه آموزش لازم و نه آمادگی برای برخورد با زمینه‌های مبتنی بر تفکر، استدلال و مشکل گشایی در درس فارسی را ندارند. مولیس^۱ و همکاران (۲۰۱۷) قابل تغییرترین و موثرترین عنصر در فرآیند یادگیری یادگیری، معلم است که کیفیت تدریس وی بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان و پیشرفت سواد خواندن آنها بسیار موثر است. از سوی دیگر با شیوع بیماری کویید ۱۹ نقش و حضور معلم بر یادگیری دانش آموزان به ویژه برای پایه اول و دوم ابتدایی که هدف اصلی آن یادگیری خواندن و نوشتن است برای همگان به اثبات رسید بنابراین اگر معلم پی به نقش خود در فرآیند یاددهی-یادگیری ببرد و برای توسعه حرفه ای خود تلاش کند می‌توان شاهد بهبود عملکرد فraigیر بود.

^۱ Mullis

ادبیات پژوهش

معلمان باید به طور مداوم به دنبال روزآمدسازی دانش و مهارت‌هاشان باشند و توسعه حرفه‌ای خود را بهبود بخشنند (خداویسی، سراجی، ۱۳۹۸). نخستین هدف برنامه‌های آموزش ابتدایی در سراسر دنیا، زبان آموزی و فعالیتهای مربوط به آن است. از دیدگاه رید (۲۰۱۶) خواندن، متغیر سیار پیچیده‌ای بوده و بعد از گوناگونی دارد. مهارت خواندن می‌تواند تسهیل گر فرآگیری مهارت‌های زبانی-اجتماعی و مهارت‌های حیاتی اندیشیدن، اندیشه و آگاهی فرهنگی - اجتماعی باشد (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۷). دستجردی (۱۳۹۸) مولفه‌های خواندن را به پنج بخش آگاهی واج شناختی، خواندن آوایی، روان خوانی، خزانه واژگانی و درک مطلب تقسیم بندی کرده است. پژوهش‌های ایرانی که در زمینه خواندن و توسعه حرفه‌ای معلمان انجام شده است، توسعه حرفه‌ای معلمان و میزان مهارت‌های زبانی دانش آموزان را به صورت جامع مورد ارزیابی قرار نداده‌اند. برای نمونه، پژوهش مهرجو و هادیان (۱۹۹۲) دانش آموزان با مشکلات خواندن مواجه هستند این مشکلات ناشی از درک نکردن مطالب ارائه شده توسط معلم است.

پیروزادی و همکاران (۱۳۹۱) و حریری و همکاران (۱۳۹۵) لزوم توجه معلمان دوره ابتدایی به نقش روشهای آموزش و استفاده از روش آموزش تلفیقی را در فرآیند تدریس خواندن حائز اهمیت دانست. گینز و لمان^۱ (۲۰۰۲) به کارگیری فعالیتهای متنوع در کلاس‌های خواندن بر عملکرد آنان در آزمون‌های خواندن تاثیر معنی‌داری دارد. احمدی و اعتمادی (۱۳۹۱) آگاهی و استفاده از راهبردها موجب یادگیری چگونه آموختن و تأثیر مثبت بر خواندن و درک مطلب دانش آموز و تبدیل وی به یادگیرنده‌ای مستقل و فعل می‌شود. صالحی و همکاران (۱۳۸۸) و حمیدی و فیاض بخش (۱۳۹۵) روشهای فعال تدریس در پیشرفت سواد خواندن متنهای ادبی و اطلاعاتی دانش آموزان پایه چهارم و پنجم ابتدایی موثرند. شیربیگی (۱۳۹۹) برنامه‌های توسعه حرفه‌ای از قلب نظام یادگیری یعنی مدرسه و توسط خود معلم باید شروع شود. متأسفانه در آموزش و پژوهش ایران توجه زیادی به مباحث توسعه حرفه‌ای معلمان صورت نگرفته است و منابع مالی بسیار کمی در این زمینه تخصیص داده شده است. رحمتی و همکاران (۱۳۹۹) تغییر کنشگری در معلمان وابسته به تغییر مفاهیم ذهنی آنهاست. عدلی (۱۴۰۰) برنامه‌های کنونی به جای همگامی با تحولات علمی و فناوری، بیشتر به دنبال حفظ و تقویت ساختاری نظام آموزشی هستند.

امینی منفرد و عرفانی (۱۳۹۹) برنامه ریزان نظام آموزش و پژوهش برای توسعه حرفه‌ای معلمان در مناطق مختلف نظرسنجی کرده و اولویتها را در نظر بگیرند. زمانی و رهایی (۱۴۰۰) در زمان دنیاگیری کرونا، نگاه سنتی معلمان در بحث آموزش و عدم رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان در طی سالهای گذشته آنها را در بحث آموزش دچار مشکلات فراوان کرده است. مومنی مهموئی و محمدزاده (۱۴۰۰) لازم است برنامه‌های توسعه حرفه‌ای یا آموزش‌های ضمن خدمت معلمان در قالب اجتماعات حرفه‌ای یادگیری تنظیم گردد. کلانتری خاندانی و فخری (۱۳۹۵) معلمان با نگاه ژرف به آنچه که در کلاس رخ داده به بصیرت حرفه‌ای می‌رسند و با گره زدن تجارت به نظرات علمی در قالب دانش کاربردی بدنبال یافتن راه حل مناسب و ارائه شیوه‌های تدریس پویا در حرفه خود خواهند بود. دیباچی صابر (۱۳۹۷) بین توسعه شایستگی معلمان و اثربخشی آنان در فرآیند یاددهی - یادگیری دانش آموزان همبستگی وجود دارد. تیز^۲ (۲۰۱۵) ترکیب پیچیده‌ای از ویژگیها و شیوه‌های هفتگانه‌ی تجربیات شخصی، سازگاری،

¹ Gaines & Lehmann

² Thesis

تعهد کاری، مسئولیت متمرکز، استخدام معلمان با فرهنگ بالا، تخصیص منابع، بازخورد معلمان در یادگیری دانش آموزان موثر است. دوره‌ام^۱ (۲۰۱۴) مهارت خواندن قوی، کیفیت زندگی همه کودکان را بهبود می‌بخشد و بلندخوانی معلم در کلاس‌های دوره ابتدایی تأثیر مطابقی بر دانش آموزان دارد. هولیا^۲ (۲۰۱۳) معلمان باید راجع به چگونگی طراحی استراتژی‌های موثر در ک مطلب و چگونگی تدریس این استراتژی‌ها به دانش آموزانشان، آمادگی و تیحر داشته باشند. پترسون^۳ (۲۰۰۶) آموزش در ک مطلب صحیح، موجب بالا رفتن مهارت خواندن و پیشرفت تحصیلی می‌شود. مک لین و روالت^۴ (۲۰۱۷)، اثربخشی روش گسترده خوانی و آموزش آن به دانش آموزان توسعه معلم بیشتر از روش‌های سنتی است.

تونیس موره و چویتزجل^۵ (۲۰۱۸)، بسیاری از صاحب نظران معتقدند ایجاد تعییرات در نظام تعلیم و تربیت، به نقش معلم و توسعه حرفه‌ای معلمان وابسته است و از سوی دیگر تدریس به عنوان یکی از فعالیتهای اصلی آموزش و انجام موفق آن بسیار حائز اهمیت است. بررسی ادبیات پژوهشی منتشر شده حاکی از آن است که بیشتر مطالعات انجام شده در مورد توسعه حرفه‌ای معلمان مبتنی بر شناسایی عوامل موثر بر تدریس پرداخته است ولی به صورت ویژه به نقش آن در بهبود مهارت خواندن دانش آموزان توجه نشده است. لذا در این زمینه یک خلاء پژوهشی وجود دارد که پژوهش حاضر با استفاده از مبانی نظری و روش پدیدارشناسی به دنبال بررسی نقش معلمان در بهبود مهارت خواندن دانش آموزان دوره اول ابتدایی است.

اهداف و سؤالات پژوهش

۱. معلمان به منظور آموزش خواندن به دانش آموزان ابتدایی نیازمند چه پیش‌نیازهایی هستند؟
۲. معلمان با چه اهدافی خواندن را تدریس می‌کنند؟
۳. لازمه‌ی توسعه حرفه‌ای معلمان در بهبود مهارت خواندن دانش آموزان از نظر شما چیست؟

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش از روش کیفی با رویکرد پدیدارشناسی توصیفی استفاده شده است. پدیدارشناسی توصیفی شامل بررسی، تحلیل و توصیف مستقیم یک پدیده تا حد امکان آزاد از پیش فرض های تأیید نشده است. مشارکت کنندگان در پژوهش ۱۶ نفر از معلمان فعل و عاقمند به آموزش مهارت خواندن بودند که با منطق نمونه‌گیری هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری از استان خراسان رضوی انتخاب شدند و در مصاحبه نیمه ساختاریافته شرکت کردند. سوالات مصاحبه در ارتباط با نقش معلمان در بهبود خواندن دانش آموزان، آگاهی آنها از روش‌های آموزش خواندن، نحوه شناسایی اختلالات خواندن، آشنایی با عناصر برنامه درسی و غیره مطرح شد. هر مصاحبه به طور میانگین ۶۰ دقیقه طول کشید و براساس منطق اشباع در مصاحبه شانزدهم داده‌های تازه‌ای تولید نشد و بنابراین مصاحبه‌ها پایان یافت. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار atlas^۶ با طی مراحل^۱ روبارویی اولیه با داده‌ها^۲ ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری^۳ جستجو و شناسایی مقولات^۴ مقولات

¹ Durham

² Hulya

³ Peterson

⁴ McLean & Rouault

⁵ Tonnes Moore & Schwitzgebel

شناسایی شده مرتب می‌شود^۵) شبکه مضمین و مقولات تحلیل و ۶) گزارش نهایی تحلیل داده‌ها تنظیم و توسط چند نفر از اعضای مشارکت کننده در پژوهش به منظور بازبینی و بررسی و تایید مضمونها ارسال و تایید کردند.

جدول ۱: اطلاعات مصاحبه شوندگان

ردیف	درک	ساقمه	جنسیت
۱	کارشناسی علوم تربیتی	۸	مرد
۲	ارشد برنامه ریزی درسی	۵	زن
۳	کارشناسی ارشد علوم تربیتی	۱۲	مرد
۴	ارشد روانشناسی تربیتی	۱۲	زن
۵	دکتری علوم تربیتی	۶	زن
۶	کارشناسی علوم تربیتی	۱۴	مرد
۷	کارشناسی مهندسی آب	۱۳	زن
۸	کارشناسی علوم تربیتی	۱۵	مرد
۹	کارشناسی روانشناسی	۱۲	زن
۱۰	کارشناسی کشاورزی	۱۰	زن
۱۱	کارشناسی علوم تربیتی	۸	مرد
۱۲	کارشناسی علوم تربیتی	۱۱	مرد
۱۳	کارشناسی روانشناسی عمومی	۵	زن
۱۴	کارشناسی تاریخ	۱۵	زن
۱۵	دکتری برنامه ریزی درسی	۳	زن
۱۶	دکتری برنامه ریزی درسی	۱۸	زن

یافته‌ها

در جدول زیر به عنوان نمونه بخشی از متن مصاحبه‌ها آورده شده است و مضامین استخراج شدند.

جدول ۲: نمونه‌ای از مقولات استخراج شده از مصاحبه‌ها

مقولات استخراج شده	نمونه متن مصاحبه
ترام گذاشتن به دانشآموزان امل مثبت با دانشآموزان شن سعه صدر بطاپذیری ات عاطفی	معلمان باید برای همه دانشآموزان ارزش قائل شوند و تمام وقت و زمان خود را فقط برای دانشآموزان فعال و درسخوان نگذارند و برعکس بیشتر به دانشآموزان ضعیف توجه کنند. معلم بایستی صبر و حوصله‌ی زیادی داشته باشد و اگر دانشآموزان همگی با هم سوال کردند بتوانند کلاس را مدیریت کند و به سوالات آنها پاسخ دهد نه اینکه سوال دانشآموزی را بی پاسخ بگذارد و فقط به یک عدد خاص توجه کند.
در نظر گرفتن تفاوت‌های فردي تنوع در روشهای تدریس سازماندهی فضای کلاس روابط سازنده با والدین داشتن روحیه‌ی حل مسئله خبرگی و خلاقیت معلم داشتن صبر و حوصله	معلم زمانی که وارد کلاس می‌شود باید تک به تک دانشآموزان را از نظر رفتاری، خانوادگی و تحصیلی بررسی کند. پرونده تحصیلی آنها را در روز اول کاری کامل مطالعه کند اینکه دانشآموز در چه فضای خانواده‌ای بزرگ شده است؟ آیا دوره پیش دبستانی را گذرانده است؟ تدریس را به شیوه‌های مختلف انجام دهد و از تمام امکانات و فضاهای کلاس استفاده کند. خانواده‌ها را در امر یادگیری مشارکت دهد. اگر دانشآموزی مشکل دار است علت آن را شناسایی کند یا از یک روانشناس یا همکار با تجربه تر سوال کند. معلم بایستی هنر و خلاقیت داشته باشد و بتواند در لحظه تصمیم بگیرد. هر چه زمان برای خواندن و یادگیری بگذاریم تأثیر خود را در بقیه دروس نشان خواهد داد.
داشتن سابقه کاری و تخصص کسب دانش پیش نیاز	در انتخاب معلمان کلاس اول باید خیلی دقیق شود و افراد با سابقه کار و علاقمند به کودکان باشد اما متساقنه در اکثر مدارس، پایه اول به اخرين معلمی می‌افتد که ابلاغ به دست به مدرسه مراجعه می‌کند. به خصوص امسال نیز به دلیل بیماری کرونا بچه‌های کلاس اول و دوم در خواندن خیلی ضعیف هستند چون که کلاس اولی‌ها به مهد کودک نرفته‌اند و مستقیم وارد کلاس درس شدند و اینها کلی استرس دارند.
آشنایی با روشهای و فنون تدریس	معلمان دوره ابتدایی باید به همه‌ی روشهای تدریس تسلط و آشنایی داشته باشند. مثلاً من یک دانشآموزی دارم که سر جایش آرام و قرار ندارند باز در عوض دانشآموزی دارم که سر جایش تکان نمی‌خورد. خوب باید در تدریسم وقتی نیاز به راه رفتن، جابه‌جا

توجه به تفاوتها	شدن هستند از او که دائم در حال جست و خیز است استفاده کنم و در عوض برای آن دانش آموز ساکترم، کاربرگ یا حل سوال به صورت کتبی در نظر بگیرم.
فردی و سبک یادگیری دانش آموزان	من امسال خودم از جیب خودم یک میلیون و چهارصد خرچ کردم و جدول حروف الفبا را با تخته سیاه آن خریدم. بچه ها کلی ذوق کردند وقتی آن را دیدن و زنگ تفريح که من به دفتر می آیم آنها برای خودشان کلمه می سازند. این جور چیزها باید در مدارس باشد.
امکانات و تجهیزات آموزشی دانش فرست یادگیری	معلم پایه سوم می گوید. من هم خیلی علاقه به خواندن قصه و داستان برای بچه ها سر کلاس دارم. ولی تعداد کتابهای مدرسه خیلی کم است تعداد ۳۰ تا کتاب واقعا برای یک مدرسه ۱۵۰ نفری مایه تاسف است. آن هم از همین ۳۰ کتاب اکثرشان محتواشان در سطح کلاس سومی ها نبود.
	معلم پایه دوم می گوید من با بچه ها جمله سازی کار می کنم و یا از آنها می خواهم کلماتی که سه نقطه، چهار نقطه، پنج نقطه دارند از کتاب پیدا کنند. معنی واژه ها را خیلی تاکید می کنم که یاد بگیرند و متضاد و مترادفاتی کلمات را داخل کلاس روی برگه می نویسم و جلوی دید بچه ها نصب می کنم.
فعالیتهای فوق برنامه	معلم کلاس دوم می گوید. یکی از دانش آموزان من خیلی بد خط و درشت می نویسد کلماتی که صدای شیشه هم دارد را اشتباه می نویسد. بد هست که والدینش سواد ندارند و با او در خانه کار نمی کنند الان مثلا مبینا همینطوری بود ولی به مادرش که گفتم، او هر شب از دخترش املا می گیرد و این باعث شده مبینا خیلی بهتر شود. کاش والدین برای بچه هاشون وقت بگذارند و همکاری کنند.
همکاری والدین در امر اموزش	معلم پایه سوم می گوید. جدیدا که طرح خوانا اومده خیلی خوب شده ولی همچنان تمرکزشون روی شاهنامه خوانیه و اکثر بچه ها با مدل خوندن آشنا نیستند. اصلا نقطه، ویرگول و مکث و علامت تعجب و این چیزا رو توی خوندن توجه نمی کنند ولی خوب شاید چون از اول ما بهشون تذکر ندادیم هست.
آموزش صحیح روخانی	

تعداد کدهای معناداری که از تمامی مصاحبه ها استخراج گردید برابر با ۴۵ مقوله بود که دسته بندی آنها مقولات اصلی و فرعی زیر را تشکیل داده است.

جدول ۳: شناسایی مقولات

مقولات اصلی	مقولات فرعی
دانش تخصصی	مربط بودن رشته تحصیلی، گذراندن دوره‌های ضمن خدمت تخصصی، آشنایی با شیوه‌های تدریس و یادگیری زبان فارسی، نقد و بررسی تدریس از طریق درس پژوهشی داشتن تفکر واگرا و خلاق پژوهش مدار بودن معلم سلط به طراحی آموزشی
ارتباطات	برقراری تعامل با والدین و دانش آموز (حضوری و مجازی) همکاری با سایر اعضای مدرسه
شناخت عناصر برنامه درسی و پدagogی	آشنایی کامل با عناصر برنامه درسی چرایی و منطق نیازستجی متناسب با فرآگیر تعیین هدفهای رفتاری و اجرایی تعیین و انتخاب محتوای رسمی و غیررسمی مطلوب فعالیتهای یادگیری و استفاده از روش‌های نوین تدریس زمان کلاسی و وقت آزاد مکان و شرایط جغرافیایی ارزشیابی و سنجش در موقعیتهای حضوری و مجازی آشنایی با اصول و مبانی آموزش و پرورش
پدagogی	آگاهی معلم از ادبیات کلاسیک و مدرن شناسایی نیازهای ادبیاتی دانش آموزان در عصر حاضر آشنایی با شیوه‌های تدریس قدیم و جدید طراحی فعالیت برای تسهیل یادگیری استفاده از فناوری اطلاعات در تدریس آشنایی با اصول و مبانی آموزش و پرورش

داشتن سعه صدر آشنای با زبان بدن توجه به تفاوت‌های فردی دانش آموزان مسئولیت پذیری	صلاحیت رفتاری
داشتن نقش الگویی انگیزه درونی انتظار معلم از دانش آموز	قدرت کاریزماتیک و تفکر زیربنایی معلم

یکی از مهمترین عوامل موثر در فرآیند تعلیم و تربیت، "معلم" است. مجموعه مهارت‌های معلمان در تلاشی خلاصه می‌شود که "تدریس" نام دارد. تدریس تلاشی دو جانبه است؛ از یک سو یاددهنده به یادگیرنده کمک می‌کند تا بیشتر، بهتر و زودتر یاد بگیرد و از سوی دیگر یادگیرنده یاد می‌گیرد که چگونه خودش می‌تواند یاد بگیرد و چگونه خودش باید یاد بگیرد. جورج براون معتقد است: "اگر حرفه علمی کار پیچیده‌ای است، پس یادگیری شیوه‌های تدریس نیز باید پیچیده باشد". بدیهی است ارتقاء دانش و مهارت‌های حرفه‌ای آموزگاران در تدریس و رساندن وضع به سطح مطلوب می‌تواند در پیشرفت تحصیلی و عملکرد دانش آموزان موثر باشد (صالحی و همکاران، ۱۳۸۸).

به منظور پاسخگویی به سوالات پژوهش، داده‌های حاصل از مصاحبه معلمان تحلیل شدند و برای پاسخ به سوال اول پژوهش مبنی بر اینکه **معلم به منظور آموزش خواندن به دانش آموزان دوره اول ابتدایی نیازمند چه پیشنبایی‌هایی است؟**

تناسب رشته تحصیلی و کسب آموزش‌های مرتبط

اعضای نمونه همگی به اهمیت تناسب رشته با درس تدریس شده تاکید داشتند و حتی همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌کنید سه نفر از ۱۶ نفر چندان تناسب رشته (تاریخ، مهندسی آب، کشاورزی) با دوره ابتدایی ندارند و حتی خودشان نیز این عدم تناسب را متذکر شده‌اند و معتقدند که بایستی تناسب رشته‌ها لاحظ شود و در غیر اینصورت آموزش‌های تکمیلی به آموزگاران داده شود تا خلاء آموزشی و عملی کاهش یابد. به عنوان نمونه معلم کد ۲ بیان کرد: "از سالهای ۸۸ با پذیرش نیروهای حق التدریس به صورت فله‌ای تعداد کثیری از آموزگاران که اصلاً تناسب رشته با دوره ابتدایی نداشتند وارد سیستم آموزش و پرورش شدند. من کسی رو می‌شناسم که لیسانس انگل شناسی دارد و با فرانگوراهی که طی این چند سال داده شد با مدرک لیسانس وارد آموزش و پرورش شدند. یک عدد نیز به عنوان نیروی نهضتی وارد آموزش و پرورش شدند در صورتی که حتی دو نفر را هم باسوساد نکردند و با پرونده سازی وارد آموزش و پرورش شدند." معلم کد ۱۴ نیز بیان کرد "صرف براساس دادن یک آزمون نمی‌توان کسی را لایق معلمی و ورود به سیستم آموزش و پرورش دانست. به نظر من باید در کنار آموزش‌های نظری، معلمان تازه استخدام شده در کنار یک معلم راهنمایی به صورت عملی کار خود را شروع کند و نحوه‌ی برخورد با هر دانش آموز با مشکلات خاص خواندن را به او آموزش دهیم نه اینکه فقط یک امضا از معلم راهنمایی بگیریم و تمام شود." بنابراین با توجه به مصاحبه‌های صورت

گرفته می‌توان نتیجه گرفت که لازمه‌ی آموزش خواندن به دانش آموزان این است که در ابتداء معلمان از نظر رشته تحصیلی، سابقه کاری، گذراندن دوره‌های عملی، آشنایی با اختلالات خواندن به شایستگی مورد قبول برسند و دوره‌های حین خدمت متناسب را نیز گذرانده باشند.

سوال ۲: معلمان با چه اهدافی خواندن را تدریس می‌کنند؟

- آگاهی واجی و مهارت درک مطلب دانش آموز

برای پاسخ به این سوال سعی شد با طرح سوالات نیمه باز به معلمان آزادی بیشتری برای پاسخگویی داده شود. از مجموع ۱۶ معلم، تمامی آنها اهداف خواندن را در دو دسته‌ی دانش و آگاهی واجی و کسب مهارت درک مطلب و قدرت تجزیه و تحلیل عنوان نمودند. همانطور که می‌دانید در آزمونهای بین‌المللی خواندن نیز عموماً تأکید بر همین دو هدف می‌باشد و در سیستم آموزش و پرورش کشور ما نیز از پایه اول تا سوم بر آگاهی واجی و از پایه چهارم تا ششم به مهارت درک مطلب تأکید دارند هر چند نتایج^۴ دوره‌ی آزمون پرلز نشان می‌دهد که در کشور ما دو سال دیرتر به مهارت درک مطلب پرداخته می‌شود و این تأخیر در عملکرد ضعیف دانش آموزان ایرانی نیز خود را نشان داده است (کریمی و همکاران، ۱۳۹۶). به عنوان نمونه در این خصوص معلم کد ۶ بیان کرد: "دانش آموز دوره ابتدایی به خصوص در پایه اول بایستی تمام حروف را بشناسد و بتواند متن درسها را با حداقل اشکال تلفظی ادا کند اما در مورد درک مطلب تا پایه سوم تأکید بر آن زیاد مد نظر نمی‌باشد و متناسبانه اکثر بچه‌های ایرانی از مهارت درک مطلب خوبی برخوردار نیستند و این قضیه در سایر دروس نیز مشهود است و دانش آموز در پاسخ به سوالات تحلیلی و استنباطی گیج می‌شود و از معلم تقاضا می‌کند که پاسخ را بگوید و آنها صرفایداداشت کنند".

سوال ۳: لازمه توسعه حرفه‌ای معلمان در بهبود مهارت خواندن دانش آموزان از نظر شما چیست؟

برای پاسخ به این سوال از معلمان خواسته شد تا در نقش قاضی و ارزیاب خود را تصور کنند و بگویند یک معلم بایستی چه صلاحیت و شایستگی داشته باشد و برای توسعه حرفه‌ای خود به منظور بهبود خواندن دانش آموزان ابتدایی نیازمند چه چیزهایی است؟ براساس نظرات آنها مقوله‌های کلی زیر استخراج شد که به ترتیب به شرح ذیل است:

- دسترسی آسان به منابع کتابخانه‌ای غنی و آشنایی با ادبیات کلاسیک

وجود کتابخانه‌های کلاسی در مدارس و آشنایی معلمان با ادبیات کهن و نحوه تدریس و تلفظ صحیح آنها منجر به توسعه حرفه‌ای معلمان خواهد شد. در این خصوص معلم کد ۱۳ بیان کرد: "خود من و از جمله بعضی از همکاران حتی در نحوه تلفظ اشعار و ادای درست کلمات اصیل فارسی مشکل دارند و زیر و بم و تن صدا را در خواندن متون رعایت نمی‌کنند و گاهی سهوا اشتباه تلفظ می‌کنند. من در دوره دانشجویی بعضی موقع در جلسات حافظ خوانی شرکت می‌کرم، آن جلسات خیلی در نحوه بیان من تأثیر مثبت گذاشت به گونه‌ای که در کلاس اشعار حماسی را متناسب با موقعیتش می‌خوانم و بچه‌ها محظوظ خواندن من می‌شوند" معلم کد ۹ نیز بیان کرد: "من در ابتدای سال از بچه‌ها خواستم هر نفر یک کتاب به کتابخانه کلاس اهدا کند و در پایان سال با خود ببرد. من توانستم در ابتداء با ۱۰ کتاب قصه که بچه‌ها از

خانه آورده بودند، کتابخانه کلاسی را راه بیندازم. هر زمان که وقت خالی داشتیم یا نزدیکهای زنگ اخر بود برایشان یکی از کتاب قصه‌ها را می‌خواندم و آنها هم با لذت گوش می‌کردند و سروصدایشان کمتر می‌شد. به گونه‌ای که خودشان بعضی روزها اصرار می‌کردند که برایشان قصه بخوانم و این باعث شد یکی از شاگردانم که در روحانی مشکل داشت به خواندن بیشتر علاقمند شود و با دقت گوش کند". معلم کد ۳ نیز بیان کرد: "من گاهی یک قصه را نیمه تمام می‌خواندم و از بچه‌ها می‌خواستم قصه را هر طور دوست دارند ادامه دهند این کارم باعث شد یکی از شاگردانم کم کم دست به قلم بشود و یک داستان کوتاه بنویسد و من از دیدن خلاقیت او خیلی خوشحال شدم . من این شیوه را در اینستاگرام از زبان یکی از استادی شنیدم و برایم جالب شد و در کلاس اجرا کردم و به نظرم همین که یک نفر در او ایجاد انگیزه شود خیلی خوب است ".

- دسترسی به اطلاعات مربوط به آموزش زبان فارسی و آشنایی با دلایل تغییر رویکرد کتب بخوانیم دوره ابتدایی

معلم هر اندازه دارای رفتار انسانی مطلوب باشد ولی از لحاظ علمی به روز نباشد، دانش آموز او را نمی‌پذیرد. معلمان شرکت کننده در مصاحبه‌ها اظهار داشتن که تغییر ناگهانی رویکرد کتابهای بخوانیم دوره ابتدایی و تفاوت تدریس آن با زمان خودمان باعث شده بچه‌های دوره ابتدایی گیج شوند و این تفاوت تدریس معلم با والدین خیلی مشکل ساز شده است و گاهی دانش آموز را دچار تعارض می‌کند. حاکم شدن رویکرد کل نگری و نداشتن اطلاعات معلمان از دلایل و منافع این تغییر گاهی باعث می‌شود که حتی خود معلمان نیز با آن مخالفت کنند و رویکرد خود ساخته باشند و از طرفی نیز بعضی از معلمان اصلاً با نحوه تدریس فارسی آشنا نیستند و صرفاً به خواندن از روی کتاب و تکرار آن توسط دانش اموز قناعت می‌کنند و از شیوه‌های جدید تدریس آن از قبیل بازیهای آموزشی، بدیعه پردازی، پروژه، قصه خوانی، نمایشی ، شیوه مشاوره یادگیری، صامت خوانی و غیره آگاه نیستند. معلم کد ۷ در این ارتباط می‌گوید: "من در طول این چند سال سابقه کاری فقط یک پایه (پایه سوم) را انتخاب کردم چون حوصله‌ی تغییر و نوشتمن طرح درس‌های جدید را ندارم. کتاب فارسی در پایه سوم متن بعضی از درس‌هایش زیاد است و ما چون زمان کم داریم خودم یک بار از روی درس می‌خوانم و بعد دانش آموزان به ترتیب نفری سه خط می‌خوانند تا اینکه درس تمام می‌شود و بعد به فعالیتها و پرسشهایش جواب می‌دهیم. مثلاً قسمت درست و نادرست، اکثر بچه‌ها درست جواب می‌دهند ولی سوالات درک مطلب را خوب بلد نیستند جواب بدھند و می‌گویند خانم شما پای تخته برای ما بنویس ".

- ارتباطات و آگاهی از اختلالات خواندن

معلمان باید با اتخاذ شیوه‌های صحیح آموزش و با در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی دانش اموزان زمینه رشد همه جانبه آنها را فراهم کنند. مصاحبه شونده کد ۸ در زمینه شناسایی دانش اموزان دارای اختلال خواندن چنین گفت: "من اول سال که وارد کلاس چهارم شدم یکی از شاگردانم نمی‌توانست بخواند. بچه‌ها می‌گفتن خانم می‌بینا از کلاس اول همینطور است تا معلم می‌گوید از روی درس بخوان می‌زنه زیر گریه و حرف نمی‌زنه. ما هم صدایش نشنیدیم . من گفتم نه می‌بینا دختر خوبیه و بلده و برای ما می‌خونه ... به مرور سر کلاس بهش بیشتر توجه کردم و با کوچکترین تغییر مثبتی تشویش می‌کردم و بیشتر موقع کنارش می‌نشستم و حتی یکبار که جواب درست داد جلوی همه پیشونیشو

بوسیدم، به نظرم این باعث شد که بخ مبینا آب بشه و تلاش کنه . بچه‌ها هم متوجه این توجه ویژه من به مبینا شدن و او نا هم تشویقش می‌کردند که افرین مبینا داره می‌خونه .. بعضی موقع میاوردمش پیش خودم و می‌گفتم برام بخون. اگه قبلا یک خط را ده دقیقه طوش می‌داد الان توی سه ثانیه می‌خونه. به نظرم بعضی از بچه‌ها بیشتر مشکل عاطفی دارند تا آموزشی و اینکه نباید بی دلیل به دانش آموز برچسب اختلال بزنیم. شناسایی اختلال به نظرم کار سختیه و نیاز به تخصص دارد. کاش یک ضمن خدمت برامون بذارن و در مورد نحوه شناساییش برامون توضیح عملی بدن ".

-شیوه‌های تدریس جدید و توجه به تفاوت‌های زبانی و منطقه‌ای

اگر شیوه‌های تدریس به کار گرفته شده توسط معلم نامناسب باشد و با محتوا همخوانی نداشته باشد و یا معلمان به روشهای تدریس مورد استفاده تسلط نداشته باشند، در تحقق اهداف آموزشی با مشکل روبه رو خواهد شد. معلمان می‌توانند با مطالعه راهنمای معلم در ابتدا و شرکت در دوره‌های آموزشی کاربردی با آنها آشنا شوند. معلم کد ۱۴ می‌گوید: " من قبلا فارسی را از روی کتاب بلند می‌خواندم و بچه‌ها گوش می‌کردند ولی با شیوع کرونا و مجازی شدن مدارس مجبور شدم فیلمهای آموزشی مربوط به فارسی را دانلود و نگاه کنم. بعضی از فیلمهای آموزشی خیلی جذاب بود. حتی باعث شد من هم چند تا فیلم بسازم. وقتی روحانی از روی شعر یا درس همراه با تصویر و موسیقی بود بچه‌ها و حتی خود من خیلی ذوق می‌کردیم ". معلم کد ۱۱ نیز می‌گوید: " من سال اول خدمتم در منطقه‌ی ترک نشین سبزوار (جفتای) خدمت می‌کردم. من اصلاً اشتایی با زبان ترکی نداشتم. بچه‌ها سر کلاس ترکی حرف می‌زنند و من قانون گذاشتم که کسی حق ندارد سر کلاس ترکی حرف بزند یا با لهجه‌ی خراسانی صحبت کند و فقط باید کتابی (فارسی معیار) حرف بزند ولی کاش برای هر منطقه‌ای از معلمان همان منطقه استفاده کنند چون بعضی موقع بچه‌ها معنی بعضی از کلمات رو به زبان مادریشون متوجه نمی‌شدن و منم که هیچ شناختی نداشتم و هر دو طرف در اذیت بودیم ".

- شناخت عناصر برنامه درسی و پدagogی

ضرورت آگاهی معلم از ماهیت دانش و عناصر برنامه درسی در نحوه انتقال صحیح یادگیری کمک می‌کند. زمانی که معلم به این دانش مجهز باشد هیچ جای نگرانی برای وی و فرآگیر نخواهد بود. معلم کد ۱۵ می‌گوید: " ما متأسفانه در دوران دانشجویی در مورد نحوه طراحی و برنامه‌ریزی درسی، مطالب نظری را خواندیم و بعد از امتحان نیز به فراموشی سپرده شد. مثلاً ما الان در طراحی درس آزاد مشکل داریم و اکثر از نمونه‌های داخل اینترنت استفاده می‌کنیم ولی اگر به نقش و چگونگی عناصر برنامه درسی و طراحی آن آشنا می‌شویم می‌توانستیم به راحتی از آنها برای طراحی درس آزاد استفاده کنیم. وقتی معلم قبل از شروع درس بداند که منطق و هدف این درس چیست؟ محتوای آن چه هست؟ چگونه و با چه روشی بهتر است تدریس شود؟ چگونه آن را ارزشیابی کند؟ بهتر می‌تواند یادگیری اثربخش را محقق کند. معلم باید خود یک برنامه ریز درسی نیز باشد ولی متأسفانه ما این را به صورت عملی نیاموخته‌ایم".

- شیوه‌های ارزشیابی و سنجش

سنجش و ارزشیابی جز جدایی ناپذیر تعلیم و تربیت است. در این پژوهش معلمان بیان کرده‌اند که برای ارزیابی مهارت خواندن بچه‌ها صرفاً از روحانی استفاده می‌کنند و از روشهای دیگر سنجش آن اطلاع ندارند. برای نمونه معلم کد ۲ اظهار می‌دارد: " ارزشیابی در دوره ابتدایی از نوع کیفی توصیفی است و ما براساس وضعیت مختلف از قبیل اینکه با دقت به سخنان گوش می‌دهد و پیام آن را درک می‌کند، با لحن و آهنگ متناسب با متن و حفظ عواطف موجود متن را به صورت روان می‌خواند، در فعالیتهایی شرکت می‌کند و اظهار نظر می‌نماید، قضاؤت و ارزشیابی می‌کنیم و در چهار سطح خیلی خوب، خوب، قابل قبول و نیاز به تلاش بیشتر در کارنامه نیمسال اول و دوم ثبت می‌کنیم. درست است که ارزشیابی از حالت کمی به کیفی تبدیل شده است ولی در عمل چندان فرقی نکرده است چون هنوز که هنوز است بچه‌ها می‌گویند خانم نمره ما چند شده؟ و می‌خواهند همه چیز را در معیار عدد قرار بدهند. معلم کد ۱۱ اظهار می‌دارد "به نظرم بایستی شیوه ارزشیابی ترکیبی از کمی و کیفی باشد. آموزش شعرخوانی و مشاعره واقعاً می‌تواند کلاس را جذاب کند. متن کتابها و داستانهای آنها باید در دانش آموز ایجاد انگیزه کند. بعضی موقع وقتی متن درس را خودم یا بچه‌ها می‌خوانیم، واژه‌هایی استفاده شده که حتی ما هم معنای آن را نمی‌دانیم و حالت انتزاعی دارد. بچه‌ها تقریباً در روحانی وضعیت خوبی دارند ولی در درک مطلب واقعاً مشکل دارند و در سطح نیاز به تلاش بیشتر هستند.

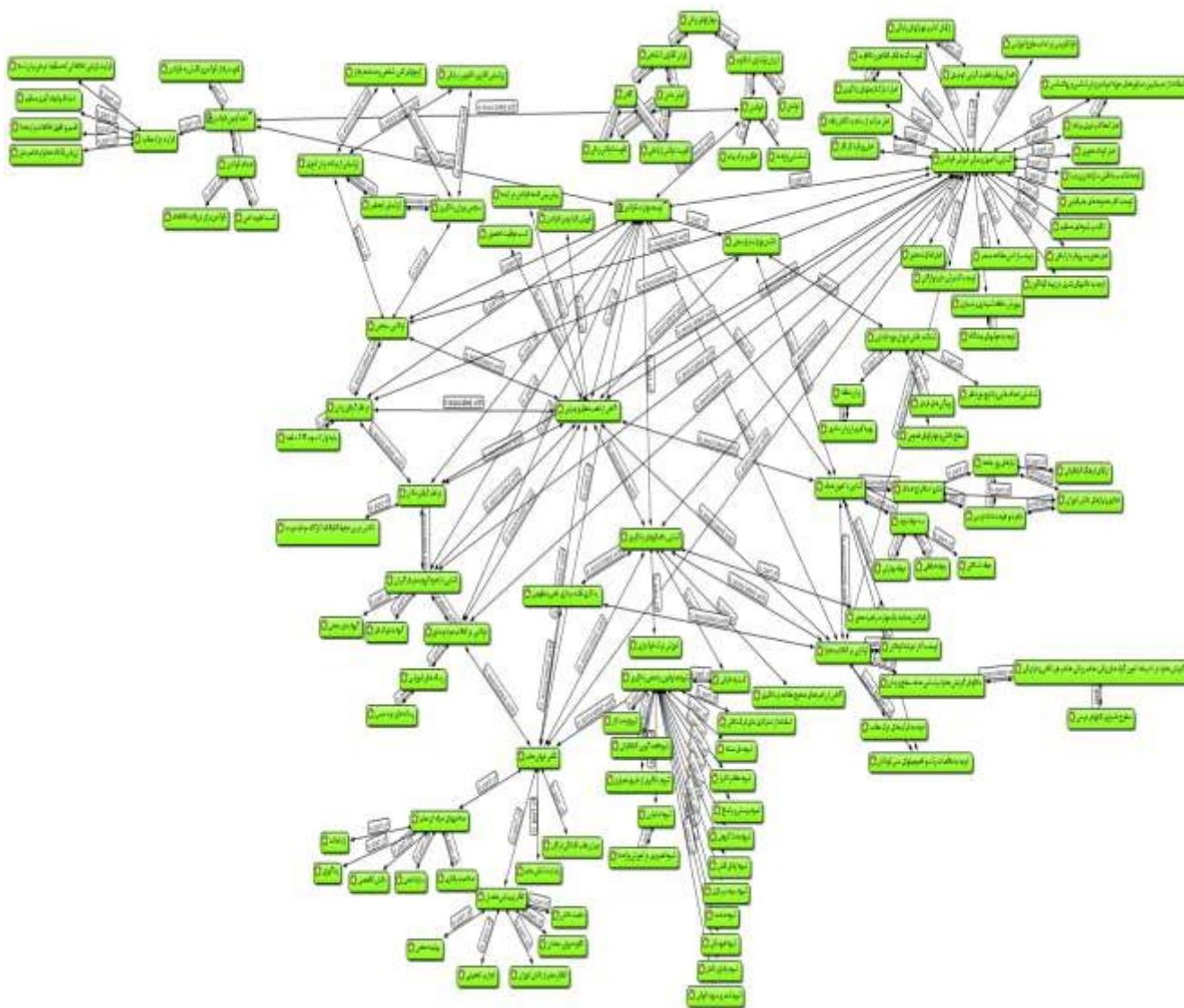
- صلاحیت رفتاری

معلم در کنار مجهر بودن به دانش بایستی از نظر رفتاری نیز به شایستگی برسد. لازمه‌ای این شایستگی و صلاحیت داشتن سعه صدر، توجه به تفاوت‌های فردی دانش آموزان، مسئولیت پذیری و آشنایی با علم زبان بدن است. معلم کد ۵ اظهار می‌کند که " سال اول خدمت بود با وجودی که از اکثر همکاران شنیده بودم که سعی کن با جدیت وارد کلاس شوی و رو به بچه‌ها ندهی انگار کسی در قلبم می‌گفت که نه سعی کن خود واقعیت باشی و بچه‌ها هم نیاز به توجه و محبت دارند. در جلسه اول که وارد کلاس شدم با خنده رویی و چهره‌ی باز با آنها برخورد کردم و سعی کردم روابطمن انسانی‌تر باشد. یکی از شاگردانم اسمش ترنج بود این دختر خیلی زرنگ و شیرین زبان بود در جلسه اول قبل از اینکه زنگ تغیری به صدا در بیاید جلوی میز من آمد و یک هویی مرا بوسید. به طرز عجیبی تعجب کردم ولی خودم را کنترل کردم و دلش را نشکستم. یکی از بچه‌ها گفت خانم ترنج با همه‌ی معلم‌ها همینطور است اگر به او رو بدھید یک سره شما را می‌بوسد. من هم به او گفتم اگر درست را بخوانی و سر کلاس گوش کنی ابرادی ندارد و همین برخورد من باعث شده بود که بیشتر تلاش کند وقتی پرونده پارسالش را نگاه کردم متوجه این تغییر مثبت شدم.

- قدرت کاریزماتیک و تفکر زیربنایی معلم

همانطور که اکثر انقلابات صورت گرفته توسط افراد کاریزماتیک و به رهبری آنها صورت گرفته است هر گونه تغییری نیز در نظام آموزشی و کلاس درس نیز نیازمند داشتن این قدرت است. زمانی که طرز تفکر معلم این است که دانش آموز یک لوح سفید است و ما

باید دانش را به او تزریق کنیم تا زمانی که طرز تفکرش این است که ما باید صرفا نقش راهنمای را داشته باشیم و او را به سمت یادگیری اثربخش هدایت کنیم شاهد خروجی متفاوتی خواهیم بود. اگر معلم به عنوان رهبر کلاس درس، خود را مجهز به تفکرات غنی و انعطاف پذیر کند و همواره در صدد ایجاد انگیزه درونی در فرآگیر و خودش باشد می‌تواند انتظار کسب نتایج مطلوبتری داشت. معلم کد ۸ می‌گوید که "هر چند آموزش و پرورش به نیازها و انگیزه درونی ما توجه نمی‌کند و برای افزایش حداقل حقوق به بهانه‌های واهی منزلت و شان ما را کاهش می‌دهد و هیچ تلاشی برای افزایش رضایت شغلی ما نمی‌کند ولی ما معلمان همواره وجود خود را بیدار نگه می‌داریم و استقامت می‌کنیم. با وجود تمام مشکلات شخصی و اقتصادی که داریم سعی می‌کنیم که فرآگیر را درگیر مشغالت‌ذهنی خود نکنیم هر چند واقعا سخت است. بعضی از همکاران من وقتی به دفتر می‌آیند دائما در حال گله و شکایت هستند و تا حدودی هم حق دارند. وقتی ذهن معلم آزاد نیست نمی‌تواند سر کلاس هم به دانش آموز توجه کند و به او انگیزه بدهد. وقتی دانش آموز معلم را ناتوان و فقیر می‌بیند دیگر معلم الگوی او نمی‌شود و ارزشش را از دست می‌دهد."

نگاره ۱. نقش معلمان در بهبود مهارت خواندن دانش آموزان دوره اول ابتدایی (خروجی atlas.ti)

بحث و نتیجه‌گیری

در عصر حاضر، دانش و اطلاعات هر ۷۲ ساعت به میزان پنج برابر افزایش می‌باید. بنابراین معلمان به عنوان مجریان اصلی تعلیم و تربیت باید تغییری اساسی به سمت تدریس اثربخش داشته باشند. مجموعه رفتارهای معلم است که باعث دستیابی به اهداف آموزشی و یادگیری بهتر فرآیند می‌شود. هانتلی (۲۰۰۸) قابلیتهاي لازم برای موثر بودن معلمان را در سه حیطه دانش حرفه‌ای (دانش محتوا، شناخت دانش آموزان و آگاهی از تدریس و یادگیری)، عمل حرفه‌ای (طراحی یادگیری، ایجاد محیط یادگیری و ارزشیابی یادگیری) و تمهد حرفه‌ای (مشارکت، رهبری، ارزشها و اخلاق) معرفی کرده است.

توسعه حرفه‌ای معلمان عبارت است از فرآیندها و فعالیتها طرح ریزی شده به منظور افزایش دانش، مهارت و نگرشهای حرفه‌ای معلمان تا اینکه از این طریق بتوانند موجب بهبود یادگیری دانش آموزان شوند (گازسکی تی آر، ۲۰۰۰). توسعه حرفه‌ای معلمان ضروری است، زیرا باعث ارتقا کیفیت دانش و مهارت معلمان شده و بر کیفیت یادگیری دانش آموزان نیز تأثیر مستقیم دارد. به دلیل پیچیده بودن مقوله تدریس، پرداختن به نقش توسعه و یادگیری حرفه‌ای معلم در آن حائز اهمیت است (برلینر^۱، ۲۰۰۱). برخی پژوهشها نشان داده‌اند که تلاش معلمان برای رشد قابلیتهاي حرفه‌ای يا عملکرد تحصیلی دانش آموزان رابطه معناداری دارد. معلمان به عنوان کارگزاران اصلی نظام آموزشی باید همواره در جهت رشد و توسعه حرفه‌ای خود گام بردارند (هاسن^۲، ۱۹۹۴).

یافته‌های حاصل از این پژوهش نقش معلمان در بهبود مهارت خواندن دانش آموزان دوره اول ابتدایی به روش پدیدارشناسانه نشان داد که مقوله دانش شخصی، مستلزم داشتن مدرک تحصیلی مرتبط، سابقه کاری بالا و گذراندن دوره‌های کارورزی مرتبط در راستای آشنایی با مهارت خواندن و روشهای تدریس آن است و شایسته است که مدیریت آموزش و پرورش نیز به این مقوله توجه بیشتری نماید زیرا با گزینش صحیح و اصولی مانع بسیاری از مشکلات آتی خواهد شود. مقوله ارتباطات نیز نیازمند مهارت معلم در برقراری و حفظ ارتباط با والدین دانش آموزان است و ارائه بازخوردهای به موقع به والدین و تلاش برای رفع مشکلات خواندن دانش آموز نیز ضروری است. مقوله‌ی شناخت عناصر برنامه درسی و پدagogی نیز نیازمند تخصص و تسلط معلم به مهارت طراحی آموزشی و به کارگیری به موقع عناصر برنامه‌های آموزشی مرتبط با سن، تفاوت‌های فردی، سبکهای یادگیری هر دانش آموز است و این مهم نیازمند درک عمیق معلم از نظریات و مبانی آموزش خواندن و آشنایی با ادبیات اقوام و ملل گوناگون است که با ممارست و یادگیری مدام‌العمر محقق می‌شود و منوط به تحصیلات دانشگاهی نخواهد بود. مقوله‌ی صلاحیت رفتاری و قدرت کاربری‌ماتیک نیز، اشاره دارد که معلمان علاوه بر توجه و کسب دانش نظری باستی بر رفتار و واکنشهای غیر کلامی خود نیز کنترل و نظارت داشته باشند و این اصل را که معلم همراه الگوی دانش آموز است را سر لوحه کار خود قرار دهد. یافته‌های پژوهش از نظر مقوله‌ها با پژوهش حاتمی (۱۳۸۸)، نیکنامی و کریمی (۱۳۸۸) جعفری و همکاران (۱۳۹۶)، شیربیگی

^۱ Gusker TR

^۲ Berliner

^۳ Husen

(۱۳۹۹)، رحمتی و همکاران (۱۳۹۹)، حسینیان و همکاران (۲۰۱۷) مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش، نتایج پژوهش‌های حسین پور و همکارانش (۱۳۸۵) مبنی بر توجه نکردن به پرورش تفکر خلاق، تفکر منطقی و نظامند و قابلیت توجه به جنبه‌های عملی و کاربردی، تقویت مهارت گوش دادن و سایر مهارت‌های معلمان ابتدایی را تایید نمود. نریمانی و همکاران (۱۳۹۴) توجه به اثربخشی آموزش‌های راهبردهای آگاهی اوج شناسی و چند حسی فرمالد بر متغیرهای مرتبط با مهارت‌های خواندن و درک مطلب در دانش آموزان نارساخوان را با اهمیت خواند.

علم ناآگاه شخصیت شاگرد را ویران می‌سازد و روان و عاطفه‌ی او را خراب می‌کند. تخریبی که گرد و غبار آن مکتوم است و صدای ریش دیوارهای بنای فطرت بعداً به گوش خواهد رسید. البته آنانی که گوش شنوا دارند، این صدای غم انگیز را می‌شوند. آری، معلم هم می‌تواند آدم بسازد و هم آدمیت را ویران می‌سازد. اگر معلمی را بشناسد "اولی" را به انجام می‌رساند و اگر غافل از رسالت تعلیم و تربیت باشد، "دومی" نتیجه‌ی کار اوست (شنب غازانی اقدم، ۱۳۹۲).

در جهان امروز دانایی عظیم ترین منبع ثروت و سرمایه ملت‌هاست و آموزش و پرورش بایستی به پرورش ذهن‌های خلاق پردازد و لازمه این عمل وجود معلمان با کفایت و حرفة‌ای است. از سوی دیگر با نگاهی به بروز دادهای آموزش و پرورش و نتایج آزمون‌های بین‌المللی از جمله آزمون سواد خواندن، یک زنگ خطر و هشدار جدی را متوجه آموزش و پرورش و معلمان می‌کند (کریمی، ۱۳۸۴). متسافانه دانش آموزان ایرانی در ۴ دوره‌ی برگزار شده آزمون بین‌المللی پرزل، عملکرد پایینتر از میانگین داشته‌اند و فاصله زیادی با استانداردهای خواندن دارند (مجدرف و همکاران، ۱۳۹۷). براساس تحلیلهای انجام شده از خطاهای دانش آموزان در خواندن، معلمان حرفه‌ای می‌توانند با تسلط بر مهارت‌های تدریس و آگاهی نسبت به جدیدترین یافته‌های مرتبط با رشته تدریس خود و با آگاهی از فرآیندهای شناختی، عاطفی و روانی حرکتی، فرصت‌های یادگیری اثربخش را برای دانش آموزان فراهم کنند و با هدایت و تسهیل یادگیری دانش آموز، زمینه‌ی کاهش خطأ و پرورش یافتن تفکر انتقادی و تحلیلی دانش آموزان را در دروس مختلف به ویژه خواندن را فراهم کنند تا شاهد نتایج بهتری از دانش آموزان در آزمون‌های بین‌المللی باشیم.

منابع

- اسدی، مسعود، کرمی پور، محمدرضا، کلهر، منوچهر (۱۳۹۹)، نقش پژوهشگری، خلاقیت، اخلاق حرفه‌ای، توسعه حرفه‌ای و استفاده از فناوری در تدریس موثر معلمان، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۲، صص ۱۲۴-۱۱۶
- امینی منفرد، مرضیه، عرفانی، نصرالله (۱۳۹۹)، بررسی راهکارهای توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهر لالجین، فصلنامه توسعه حرفه‌ای معلم، سال ۵، شماره ۱، ۵۷-۴۱

¹ Tang

اسماعیلی بزی، مریم (۱۳۹۱)، بررسی تأثیر صلاحیتهای شغلی معلم بر پیشرفت سواد خواندن دانش آموزان پایه چهارم براساس داده‌های پرلز
۲۰۱۶، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد تهران مرکزی

احمدی، امینه، اعتمادی، مهناز (۱۳۹۱)، تعیین تأثیر آموزش راهبردهای فراشناخت بر سواد خواندن دانش آموزان دختر، فصلنامه علمی پژوهشی
تحقیقات مدیریت آموزشی، سال ۳، شماره ۳، پیاپی ۱۱

پیرزادی، حجت، غباری بناب، باقر، شکوهی یکتا، محسن، یاریاری، فریدون، حسن زاده، سعید، شریفی، احمد (۱۳۹۱)، تأثیر آموزش مستقیم
آگاهی واجی بر پیشرفت مهارت خواندن دانش آموزان مبتنی به اختلال خواندن، شناوی شناسی، دوره ۲۱، شماره ۱

دانای طوسی، مسیح (۱۳۸۷). معلم حرفه‌ای مهمترین عنصر توسعه، همایش چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴

دانای طوسی، مسیح (۱۳۹۰)، آموزش خواندن در برنامه درسی زبان ملی برای دوره ابتدایی: شواهدی از کشورهای آمریکا، انگلستان، سنگاپور و
ایران، فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، سال ششم، شماره ۲۱

دیباچی صابر، محسن (۱۳۹۷)، تحلیل رابطه توسعه شایستگی حرفه‌ای معلمان دوره متوسطه با اثربخشی آنان در فرآیند یاددهی – یادگیری
دانش آموزان، دو فصلنامه علمی ترویجی راهبردهای نوین تربیت معلمان، دوره ۴، شماره ۶ ۱-۲۳

رحمتی، زینت، تلحابی، محمود، مرادی، علیرضا (۱۳۹۹)، توسعه حرفه‌ای معلمان و تغییر مفهومی از طریق محیط ساختن دانش، فصلنامه
روانشناسی شناختی، دوره ۸، شماره ۱، صص ۶۴-۵۳

صالحی، محمد، نیازآذری، کیومرث، معتمدی تلاوکی، محمد تقی (۱۳۸۸)، تأثیر روش‌های فعالی تدریس بر پیشرفت سواد خواندن دانش آموزان
پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی استان مازندران، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۳۲، سال هشتم

سلسبیلی، نادر (۱۳۸۹)، ارزیابی برنامه درسی طراحی شده، تدوین شده و اجرا شده فارسی دوره ابتدایی (بخوانیم و بنویسیم)؛ براساس معیار
توجه به کل نگری در آموزش توانایی‌های زبانی، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۳۳، سال نهم، صص ۴۰-۲

سراجی، فرهاد، خداویسی، سارا (۱۳۹۸)، توسعه حرفه‌ای معلمان با استفاده از فضای مجازی: مطالعه پدیدارشناسانه معلمان شهر همدان، نشریه
علمی فناوری آموزش، جلد ۱۴، شماره ۱

شیربگی، ناصر، نصیری نیا، شهاب (۱۳۹۹)، توسعه حرفه‌ای گامی در راستای تدریس اثربخش (مطالعه موردی: معلمان ابتدایی شهر سنتندج
)، فصلنامه علمی تدریس پژوهی، سال هشتم، شماره اول، صص ۱۹۷-۱۶۶

شب غازانی اقدم، نسرین (۱۳۹۲)، بررسی وضعیت موجود صلاحیتهای حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی و مقایسه آن با استانداردهای بین المللی،
پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

حاتمی، مسیح (۱۳۸۳)، طراحی یک مدل ارزشیابی عملکرد معلمان دوره ابتدایی، پایان نامه دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد علوم و تحقیقات

- حسین پور، محمد، شریعتمداری، علی، نادری، عزت الله، سیف نراقی، مریم (۱۳۸۶)، نگرش استادان علوم تربیتی به سرفصل برنامه‌های تحصیلی رشته کارданی و کارشناسی آموزش ابتدایی در آموزش عالی، *فصلنامه دانش و پژوهش در علوم تربیتی*، شماره ۱۵، سال چهارم
- حریری، پرستو، صابری، هاییده، ابوالمعالی الحسینی، خدیجه (۱۳۹۵)، اثربخشی برنامه تلفیقی آموزش مستقیم و آگاهی و احشایی بر مهارت‌های روان‌خوانی، درک مطلب و حافظه کاری در دانش آموزان دختر با مشکلات خواندن، *فصلنامه افراد استثنایی*، سال ششم، شماره ۲۲
- جعفری، حسن، ابوالقاسمی، محمود، قهرمانی، محمد، خراسانی، اباصلت (۱۳۹۶)، عوامل فرآیندی توسعه حرفة‌ای معلمان ابتدایی مدارس استثنایی گروه کم توان ذهنی، *فصلنامه علمی پژوهشی تدریس پژوهی*، سال ۵، شماره ۲، صص ۵۱-۶۸
- حسینیان، بنت‌الهدی سادات، نیلی، محمد رضا، شریفیان، فریدون (۱۳۹۹)، بررسی تطبیقی ابعاد برنامه‌های توسعه حرفة‌ای معلمان ابتدایی در ایران و کشورهای منتخب، *فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۴(۴۹)، ۷۳-۹۰
- خروشی، پوران (۱۳۹۴). راهکارهای توسعه حرفة‌ای معلمان در کشورهای توسعه یافته با تاکید بر ضرورت توجه به آن در دانشگاه فرهنگیان، *فصلنامه تربیت معلم فکور*، سال اول، شماره ۱، صص ۶۶-۵۳
- حمیدی، فریده، فیاض بخش، مرضیه (۱۳۹۵)، اثربخشی آموزش حافظه‌ی فعال بر بهبود مهارت خواندن دانش‌آموزان نارساخوان، *نشریه علمی - پژوهشی آموزش و ارزشیابی*، سال ۹، شماره ۳۵
- رهایی، علی، محمدزمانی، راضیه (۱۴۰۰)، چگونه توانستیم توسعه حرفة‌ای معلمان را در دوران دنیاگیری بیماری کرونا ارتقا دهیم؛ اقدام پژوهی معلمان دبستان خیام شهرستان شهرضا، *فصلنامه توسعه حرفة‌ای معلم*، سال ششم، شماره ۱، صص ۱۱۹-۱۰۷
- صالحی، محمد، نیازآذری، کیومرث، معتمدی تلاوکی، محمدتقی (۱۳۸۸)، تأثیر روش‌های فعال تدریس بر پیشرفت سواد خواندن دانش آموزان پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی استان مازندران، *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، شماره ۳۲، سال ۸
- طاهری، مرتضی، عارفی، محبوبه، پرداختچی، محمد حسن، قهرمانی، محمد (۱۳۹۲)، کاوش فرآیند توسعه حرفة‌ای معلمان در مراکز تربیت معلم: نظریه داده بنیاد، *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، شماره ۴۵، سال ۱۲، صص ۱۷۶-۱۴۹
- کبیری، مسعود، کریمی، عبدالعظیم، بخششعلی زاده، شهرناز (۱۳۹۶)، یافته‌های مطالعه پرلز ۲۰۱۶، ۲۰۱۶، تهران، نشر مدرسه کلانتری خاندانی، عزت الله، فرخی، محمد حسن (۱۳۹۵)، نگاهی به توسعه حرفة‌ای معلمان فکور و تبیین درس پژوهی و فعالیت یادگیری، *فصلنامه تربیت معلم فکور*، سال دوم، شماره ۳، صص ۷۳-۶۹
- مجدفر، مرتضی، قاسم پور مقدم، حسین، نقی زاده، محرم (۱۳۹۷)، *فهم پرلز (PIRLS) مطالعه بین المللی توسعه سواد خواندن*، نشر موسسه مدارس یادگیرنده مرآت، تهران

موسوی، ستاره، باجلان، نجمه (۱۳۹۹)، تعیین تأثیر عوامل درونی و بیرونی آموزشی بر سواد خواندن دانش آموزان، نشریه پویش در آموزش علوم انسانی دانشگاه فرهنگیان، شماره ۱۹

مبارک قمری، ریحانه (۱۳۹۵). مقایسه عوامل موثر بر عملکرد سواد خواندن دانش آموزان پایه چهارم براساس داده های پرلز ۲۰۱۱ در کشورهای ایران و هنگ کنگ با استفاده از مدل چند سطحی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.

مهرجو، علی، هادیان، مجید (۱۳۷۱)، مقایسه پیشرفت تحصیلی دو زبانه و یک زبانه تبریز، مرکز تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش خوزستان

مومنی مهموئی، حسین، محمدزاده ستگان، عایشه (۱۴۰۰)، بررسی نقش سواد برنامه درسی در توسعه حرفة ای معلمان با میانجی گری اجتماعات حرفة ای یادگیری معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوف، فصلنامه توسعه حرفة ای معلم، سال ششم، شماره ۲، صص ۱-۱۹

کلانتری، رضا، رمضانی، احمد، خدیوی، اسدالله (۱۳۹۷)، مطالعه میزان مهارت خواندن دانش آموزان اول ابتدایی در مناطق دو زبانه و تک زبانه، فصلنامه علمی پژوهشی زبان پژوهی دانشگاه الزهرا، سال ۱۱، شماره ۳۳

دستجردی کاظمی، مهدی (۱۳۸۹)، برخی پژوهش‌های ضروری درباره یادگیری خواندن، پژوهشنامه آموزشی، شماره ۱۲۰، صص ۷۶-۷۸
نریمانی، محمد، نوری، روبیا، ابوالقاسمی، عباس (۱۳۹۴)، مقایسه اثربخشی راهبردهای آگاهی واج شناختی و چندحسی فرنالد بر پیشرفت مهارت‌های خواندن و درک مطلب دانش آموزان نارساخوان، مجله ناتوانی‌های یادگیری، دوره ۴، شماره ۳، صص ۱۰۴-۱۲۰

نیکنامی، مصطفی، کریمی، فربیا (۱۳۸۸)، صلاحیت‌های حرفة ای معلمان آموزش عمومی و ارائه چارچوب ادراکی مناسب، دانش و پژوهش در علوم تربیتی، دانشگاه آزاد واحد خوارسگان، شماره ۲۳، صص ۲۲-۱

Avalos, Beatrice. (2005). Learning to teach in the knowledge society: The case of Chile, in Juan Manuel Moreno, Learning to teach in the knowledge society, final report World Bank.

Berliner D. (2001). Learning about learning from expert teachers. International Journal of Educational Research; 35(5): 463-48.

Durham, ch (2014), middle school teachers read aloud practices in the classroom:a phenomenological study, A Dissertation Presented in Partial Fulfillment Of the Requirements for the Degree Doctor of Education Liberty University, Lynchburg, VA

Gaines D, Lehmann D.(2002). Improving student performance in reading comprehension through the use of multiple intelligences. ERIC documents reproduction service no: ED467515; 2002: 97-102.

Guskey TR. (2000). Evaluating professional development: Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

- Guskey TR. (2000). Evaluating professional development: Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Husen T. (1994). Research paradigms in education: The international encyclopedia of education. 2nded. Axford: Pergamon Publication.
- Hunly H. (2008). Teachers' work: Beginning teachers' conceptions of competence. The Australian Educational Researcher; 35(1):125-145.
- Hülya, Küçükoglu (2013) .Improving reading skills through effective reading strategies , Social and Behavioral Sciences ,70 . 709 – 714 Available online at
- Mullis, I.V.S., Martin, M.O.,Gonzalez, E.J., &Kennedy, A.M.(2003).PIRLS 2001 international report:IEA's study of reading literacy achievement in primary schools. TIMSS & PIRLS International Center, Lynch School of Education, Boston College
- McLean ,S , Rouault, G (2017), The effectiveness and efficiency of extensive reading at developing reading rates, System ,70 , 92-106
- Peterson, p. Nagel (2006). why competency tests wiss the mark educational leader ship,V58n 8, p46-48.
- Richter D, Kunter M, Klusmann U, Lüdtke O,Baumert J. (2011). Professional development across the teaching career: Teachers' uptake of formal and informal learning opportunities. Teaching and Teacher Education; 27(1): 116-126.
- Reid, I. (2016). Dyslexia: a practitioner's handbook. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Sport RA. (2019). Factors that foster and deter advanced teachers' professional development.Teaching and Teacher Education; 77: 321-331
- Theis, E(2015), Phenomenological Study of Urban Elementary Principals: Reading-Proficient Students with Learning DisabilitiesReading-Proficient Students with Learning Disabilitie, University of Central FloridaUniversity of Central Florida STARS,
- Tonnies Moore,A, Schwitzgebel, E (2018), The experience of reading, Consciousness and Cognition, 62, 57-68
- Tang, X, Kikas, E, Pakarinen,E,Lerkkanen,M-K, Muotka,J, Nurmi,J-E (2017), Profiles of teaching practices and reading skills at the first and third grade in Finland and Estonia, Teaching and Teacher Education 64 , 150-161
- V.S. Mullis, I, Martin, M.O., Foy, P.,Hooper, M. (2017), pirls 2016 International Results in Reading, TIMSS & PIRLS International Study Center, International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), 107-297

